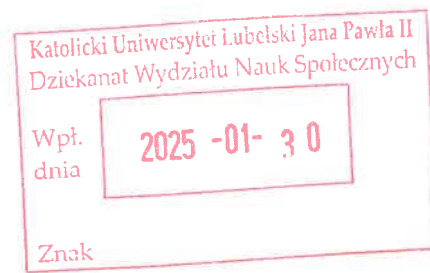

Warszawa, 28 stycznia 2025 r.

Prof. UW dr hab. Tomasz SŁOMKA
Katedra Systemów Politycznych WNPSM
Uniwersytet Warszawski

**Recenzja w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych (dyscyplinie nauk o polityce i administracji)
dr Aleksandry KUCZYŃSKIEJ-ZONIK**

I. INFORMACJE PODSTAWOWE

Dr Aleksandra Kuczyńska-Zonik uzyskała w 2009 r. na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie tytuł zawodowy magistra na podstawie pracy magisterskiej pt. „Euroazjatyzm w rosyjskiej myśli politycznej” (kierunek: stosunki międzynarodowe). W roku 2010 na Uniwersytecie Rzeszowskim uzyskała tytuł zawodowy magistra na podstawie pracy magisterskiej pt. „Kanony kobiecego piękna na przykładzie paleolitycznej Wenus” (kierunek: archeologia).

W dorobku dr A. Kuczyńskiej-Zonik znajdują się również dwa dyplomy doktorskie. W 2013 r. na Uniwersytecie Rzeszowskim uzyskała ona stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie archeologia na podstawie rozprawy pt. „Górnopaleolityczne przedstawienia antropomorficzne w Europie Środkowo-Wschodniej” (promotor: prof. dr hab. Bolesław Ginter). Natomiast w 2015 r. habilitantka obroniła na UMCS w Lublinie rozprawę doktorską pt. „Nacjonalizm obywatelski w Federacji Rosyjskiej w okresie prezydentury Władimira Putina (2000-2008)”, uzyskując stopień doktora nauk społecznych w zakresie nauk o polityce (promotor: dr hab. Czesław Maj). Habilitantka jest też absolwentką studiów podyplomowych na kierunku muzealnictwo i ochrona zabytków na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim (2013).

Dr A. Kuczyńska-Zonik od 2020 r. jest zatrudniona na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim (Instytut Nauk o Polityce i Administracji) - początkowo na stanowisku asystenta, zaś od 2022 r. na stanowisku adiunkta. W latach 2019-2020 współpracowała z Akademią Finansów i Biznesu Vistula w Warszawie. W latach 2015-2018 pracowała na stanowisku adiunkta w Instytucie Europy Środkowo-Wschodniej w Lublinie, zaś od 2018 r. jest kierownikiem zespołu bałtyckiego w Instytucie Europy Środkowej w Lublinie.

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'M. Słomka', located in the bottom right corner of the page.

II. OCENA PUBLIKACJI WSKAZANEJ JAKO GŁÓWNE OSIĄGNIĘCIE NAUKOWE

Dr Aleksandra Kuczyńska-Zonik jako główne osiągnięcie naukowe wskazała monograficzny cykl publikacji złożony z piętnastu opracowań pt. „Mniejszości rosyjskojęzyczne w politykach bezpieczeństwa społecznego Litwy, Łotwy i Estonii po 2014 r.”

1. Uwagi wstępne

Monograficzny cykl publikacji musi spełniać specyficzne wymagania, zaś przede wszystkim powinien być swoistym odbiciem monografii danego problemu badawczego. Ważne są zatem takie kryteria, jak: liczba opracowań włączonych do cyklu, ich kolejność, uwzględnienie konieczności kompleksowego rozwiązania przyjętego problemu badawczego, zamknięcia w ramach cyklu określonego klucza „wprowadzenie - zakończenie (podsumowanie)”, logiczny merytorycznie i metodologicznie układ. Autorka przyjęła (w Autoreferacie), że cykl podzielony będzie na trzy części, będące swoistymi odpowiednikami rozdziałów w monografii: 1. Charakterystyka mniejszości narodowych na Litwie, Łotwie i w Estonii, 2. Instrumenty wpływu Rosji na mniejszości rosyjskojęzyczne na Litwie, Łotwie i w Estonii, 3. Polityki Litwy, Łotwy i Estonii wobec mniejszości rosyjskojęzycznych oraz postawy mniejszości wobec tych polityk. Przedstawiony do recenzji cykl nie budzi zasadniczych zastrzeżeń, biorąc pod uwagę wskazane wyżej kryteria. Opracowania dobrane zostały właściwie, zarówno pod względem ilościowym, jak i jakościowym. Właściwie ze sobą korespondują, rozwijają wątki i uzupełniają. Niekiedy zdarzają się powtórzenia, lecz w przypadku pisanych w różnym czasie artykułów czy rozdziałów, nie da się tego całkowicie uniknąć. W niektórych przypadkach może powstać dylemat właściwego zakwalifikowania do zaproponowanych przez habilitantkę części, np. tekst „Organizacje międzynarodowe rosyjskiej diaspory” umieszczony w części pierwszej, równie dobrze odpowiadałby kryteriom przyjętym w części drugiej, a poświęconej wpływom Rosji na mniejszości rosyjskojęzyczne.

Opracowania umieszczone w cyklu opublikowane zostały w punktowanych, recenzowanych czasopismach naukowych, co w świetle obecnie obowiązujących oczekiwań wobec dorobku naukowego (publikowanie przede wszystkim w wysokopunktowanych czasopismach, niższe uznanie dla opracowań umieszczonych w monografiach zbiorowych pod redakcją), jest istotnym i pozytywnym aspektem oceny tego dorobku. Nastąpiła też stosowna próba umiędzynarodowienia dorobku składającego się na cykl - większa część opracowań (9), została przygotowana w języku angielskim, cztery z nich opublikowano w czasopismach zagranicznych (jednak o znaczeniu raczej regionalnym).

2. Aspekty merytoryczne przedstawionego cyklu

Artykuł „**National Minorities in the Baltic States as a Societal Security Category**” („Polityka i Społeczeństwo 2024, nr 2(22) poświęcony został kwestii zdefiniowania mniejszości narodowych z perspektywy bezpieczeństwa społecznego na Litwie, Łotwie i w Estonii. Autorka wskazuje na zróżnicowane podejścia do tej kwestii w państwach bałtyckich: Estonia bazuje na stabilności instytucji państwowych, bezpieczeństwie infrastruktury krytycznej oraz ochronie zdrowia i życia obywateli w obliczu sytuacji kryzysowych, zaś Litwa i Łotwa opierają bezpieczeństwo społeczne na symbolach i wartościach narodowych oraz suwerenności. Państwa stosują w związku z tym różnego rodzaju instrumentarium środków wobec mniejszości. W opracowaniu „**Non - Citizens in Latvia: is it a Real Problem?**” („Sprawy Narodowościowe” 2017, nr 49) autorka podjęła problem zjawiska braku obywatelstwa na Łotwie, które na etapie przygotowania opracowania, nie było przedmiotem głębszego zainteresowania władz łotewskich. Habilitantka zwraca uwagę na rolę nacisku organizacji międzynarodowych na władze Łotwy w celu rozwiązania kwestii dostępu do obywatelstwa. W artykule „**Integration of the Russian Speakers in the Baltic States**” („Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2017, nr 3) autorka analizuje zróżnicowane formy integracji mniejszości rosyjskojęzycznej w Estonii, Łotwie i Litwie. Cudzoziemcy nie otrzymali obywatelstwa automatycznie, lecz musieli udowodnić swoją lojalność wobec państw bałtyckich. Polityce rządów towarzyszyły różnego rodzaju protesty mniejszości rosyjskojęzycznej. Istotnym problemem jest również niski status społeczno-ekonomiczny mniejszości. Stają się one zatem podatne na rosyjskie wpływy i propagandę. „**Organizacje międzynarodowe rosyjskiej diaspory**” („Polityka i Społeczeństwo” 2016, nr 2(14) to artykuł poświęcony problemowi powstania i funkcjonowania organizacji międzynarodowych rosyjskiej diaspory, charakteru członkostwa w tych organizacjach a także siły ich wpływów oraz roli międzynarodowej w ochronie praw rosyjskich mniejszości narodowych. Są one - zdaniem habilitantki - istotnym instrumentem zabezpieczenia interesów diaspory. Budują też postawy patriotyczne wobec Rosji, natomiast - moim zdaniem - do pewnego zrewidowania byłby wniosek, że „dbają także o przyjazne relacje między narodami oraz zabiegają o dobrosąsiedzkie stosunki z państwami, w których przebywa rosyjska diaspora”. Czy na pewno taka teza byłaby do bezwarunkowego przyjęcia po 2014 r.? (nie mówiąc o cezurze roku 2022, lecz artykuł powstał na długo przed wybuchem pełnoskalowego konfliktu Rosji z Ukrainą). W opracowaniu „**Russian-Speaker NGOs in the Baltic States**” („Yearbook of the Institute of East-Central Europe” 2017, vol. 15, no 3) podjęto problem organizacji pozarządowych mniejszości rosyjskojęzycznych w państwach bałtyckich. Autorka zauważa, że organizacje te są rozdrobnione oraz konkurują ze sobą, szczególnie w zakresie wpływów i pozyskiwania funduszy. Większy wpływ tych organizacji ukazuje się na poziomie lokalnym, ale integracja europejska znacznie zwiększyła szansę organizacji mniejszościowych na nagłośnienie ich problemów. Należy jednak

uwzględnić fakt, że bardzo często są one zależne od ośrodków państwa rosyjskiego i mogą być traktowane jako element rosyjskiej *soft-power* w państwach bałtyckich. Z kolei w artykule **„Nierówności i problem wykluczenia społecznego we współczesnych państwach bałtyckich”** („Władza sądenia” 2021, nr 20) mniejszości narodowe ułożone zostały w szeroko ujmowanym problemie nierówności i problemów wykluczenia społecznego w społeczeństwach państw bałtyckich. Od lat 90. XX wieku polityki etniczne państw bałtyckich skierowane są na wzmocnienie tożsamości narodowej Litwinów, Łotyszy i Estończyków i pozycji języka państwowego. Wyższy poziom bezrobocia wśród grup mniejszościowych może zatem wynikać m.in. z niedostatecznej znajomości języka. Mniejszości mogą być również narażone na marginalizację w wymiarze kulturowym (niższy stopień wykształcenia, mniej osiągnięć naukowych). Zajmujące opracowanie **„Russia’s Soft Power in the Baltic States”** („Medzinarodne Vztahy” 2016, vol. XIV, issue 1) dotyczy przejawów i wymiarów rosyjskiej *soft-power* w Estonii, na Litwie i Łotwie. Autorka skupia się na bezpieczeństwie informacyjnym, nowoczesnych metodach informacyjnych oraz zjawisku propagandy, która dzięki nowoczesnym nośnikom uzyskuje nową siłę i skuteczność. Propaganda rosyjska zyskuje tę dodatkową siłę, gdyż nie dąży ona do zachowania demokratycznego systemu wartości (lub systemu wartości demokratycznych). Dominującym sposobem docierania do odbiorców rosyjskojęzycznych jest telewizja. Państwa bałtyckie powinny zatem skuteczniej włączać ośrodki telewizyjne do swoich platform nadawczych. Nie należy też, walcząc z rosyjską propagandą, odchodzić od wartości demokratycznych, lecz zwiększać możliwości, które daje społeczeństwo obywatelskie. Wiele wątków tego artykułu kontynuowanych jest w tekście **„Antidiplomacy in Russia’s Policies Regarding Russian-Speakers in the Baltic States”** („Baltic Journal of Political Science” 2016, no 5). W tym przypadku autorka akcentuje rolę antydyplomatycznych form działania w celu podważenia pozycji Litwy, Łotwy i Estonii na arenie międzynarodowej. Działania rosyjskie zmierzają też do podważenia zaufania Litwinów, Łotyszy i Estończyków do własnych rządów, do ich skuteczności. Rosja w tym zakresie próbuje również oddziaływać na mniejszości rosyjskojęzyczne. Artykuł **„Russian Propaganda: Methods of Influence in the Baltic States”** („Yearbook of the Institute of East-Central Europe” 2016, vol. 14, no 2) skupia się na kwestiach bezpieczeństwa informacyjnego, analizując przypadek wpływu propagandy rosyjskiej na mniejszości rosyjskojęzyczne w państwach bałtyckich. Opracowanie to nie jest w pełni oryginalne, bowiem autorka powraca do znanych już z innych jej tekstów założeń dotyczących autorytarnego charakteru propagandy - przede wszystkim nie dąży ona do zachowania i respektowania demokratycznego systemu wartości. Wpływ propagandy rosyjskiej odnotować można w wielu aspektach (elementach) systemu społeczno-politycznego, jednak wciąż najważniejszą rolę odgrywa ona w telewizji, bo to ta pozostaje głównym medium w przypadku

państw bałtyckich. Istotnym ustaleniem opracowania jest wskazanie szeregu rekomendacji dotyczących budowy swoistej odporności na oddziaływanie propagandy. W artykule „**Infotainment i dezinformacja w mediach rosyjskojęzycznych w państwach bałtyckich**” („Teka of Political Science and International Relations” 2018, nr 13/2) habilitantka podjęła analizę dyskursu informacyjnego w państwach bałtyckich, ze szczególnym akcentem położonym na media rosyjskojęzyczne, będące pod wydatnym wpływem oddziaływania ze strony Rosji. Rzeczony przekaz odznacza się manipulacją i dezinformacją, nawet gdy chodzi o treści o charakterze rozrywkowym. Autorka zwraca słuszną uwagę, że media rosyjskojęzyczne pełnią istotną rolę, bowiem informują o zjawiskach podstawowo ważnych dla odbiorców: o samych mniejszościach i ich problemach, bezpieczeństwie, stosunkach z Rosją, rosyjskich wartościach i kulturze. Media kreują pozytywny wizerunek grup rosyjskojęzycznych i Rosji, „obarczając winą rządy państw bałtyckich, USA i NATO za obecną sytuację polityczną, społeczną i polityczną państwa oraz status mniejszości” (s. 14). Grają one zatem na emocjach, co jest szczególnie istotne po 2014 r. (i - należy dodać - jeszcze bardziej po 2022 r.). Pisząc swój artykuł w roku 2018, autorka zakładała, że strategia informacyjna Rosji wobec państw bałtyckich była efektywna, a połączenie *infotainment* i dezinformacji przynosiło zamierzone rezultaty. A zatem w rezultacie „kryzys tożsamościowy u osób rosyjskojęzycznych może się pogłębiać” (s. 24). Opracowaniu „**Dylematy bezpieczeństwa państw bałtyckich po aneksji Krymu**” („Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2017, nr 2) nadała habilitantka trochę zbyt szeroki, ogólnikowy tytuł, podczas gdy dotyczy ono przede wszystkim dynamiki dyskursu o bezpieczeństwie w państwach bałtyckich w związku z wydarzeniami na Ukrainie w 2014 r. Autorka wykazała, że pomimo wspólnego poczucia zagrożenia ze strony Rosji, państwa bałtyckie postrzegają swoje bezpieczeństwo w sposób zróżnicowany. Litwa otwarcie krytykuje Rosję, zaś Łotwa i Estonia przyjęły taktykę unikania krytyki i konfliktów. Autorka zwróciła jednak uwagę, że warunkach poczucia zagrożenia „naturalne wydaje się poszukiwanie sojuszników wśród najbliższych sąsiadów dzielających ich opinie i przekonania oraz zacieśnienie kontaktów” (s. 138). I tak właśnie stało się po 2022 r., czyli rozpoczęciu pełnoskalowej wojny Rosji przeciwko Ukrainie. „**Dyskurs narodowościowy na Litwie w kontekście współczesnych wyzwań**” („Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej” 2016, z. 5) to kolejne opracowanie poświęcone dyskursowi narodowościowemu, na przykładzie Litwy. Autorka postawiła sobie w tym przypadku trzy cele: wskazanie dotychczasowego podejścia do zagadnienia mniejszości i ich położenia, analiza polityki państwa litewskiego wobec mniejszości w aspekcie wydarzeń na Ukrainie oraz wyjaśnienie roli Rosji w dyskursie narodowościowym na Litwie. Wnioski habilitantki wskazują na dążenia do integracji mniejszości etnicznych i narodowych w społeczeństwie litewskim i podniesienie ich szeroko rozumianego dobrobytu

(orientacja asymilacyjna). Polityka władz litewskich ma również zmierzać do zintensyfikowania działań informacyjnych, zabezpieczających przed negatywnym wpływem ze strony Rosji. W artykule „**The Securitization of National Minorities in the Baltic States**” („Baltic Journal of Law & Politics” 2017, vol. 10, no 2) autorka podejmuje problem sekurytyzacji mniejszości narodowych w państwach bałtyckich. Aneksja Krymu i wojna we wschodniej Ukrainie znacznie uaktualniły problem stabilności państwa i społeczeństwa w aspekcie funkcjonowania mniejszości narodowych. Istotne wydają się kwestie lojalności mniejszości wobec państwa, w którym żyją. W tym celu habilitantka odwołała się do badań przeprowadzonych w latach 2014-2017. Wynika z nich, że „scenariusz ukraiński” dla Litwy, Łotwy i Estonii nie wydawał się możliwy, jednak podatność mniejszości rosyjskojęzycznych na propagandę rosyjską, jest problemem o charakterze integracyjnym. W tekście „**Odziedziczenie**” **dziedzictwa. Usuwanie pomników sowieckich w państwach bałtyckich**” („Politeja” 2023, nr 5) dr A. Kuczyńska-Zonik pochyla się nad dylematami polityki historycznej, którą trzeba rozumieć jako ważny element budowania i utrzymywania wspólnotowej tożsamości. Cel opracowania habilitantka określiła jednak dość oszczędnie: „analiza procesu usuwania pomników sowieckich postawionych w okresie włączenia republik bałtyckich do ZSRR” (s. 10) (jednak dlaczego sowieckich a nie radzieckich?). Analiza i przedstawione wnioski prowadzą jednak w rezultacie do istotniejszych ustaleń w zakresie dziedzictwa państw bałtyckich. To zresztą najistotniejszy artykuł w cyklu, pod kątem objaśnienia wagi dziedzictwa dla budowania współczesnej tożsamości politycznej. Autorka konstatuje słusznie, że „Dziedzictwo odrzucane przez jednych, a przyjmowane przez drugich przyczyniało się do fragmentaryzacji społecznej i wykluczenia społecznego” (s. 121). Szczególnie jednak po wybuchu pełnoskalowej wojny na Ukrainie w 2022 roku, nastąpiła zmiana w transformacji tożsamości, zaś w przestrzeni publicznej głos mniejszości nawołujących do pozostawienia pomników jest coraz słabszy. Cykl wieńczy artykuł „**Silent Protesters or Acceptors? The Reaction of the Russian - speakers to the Removal of the Soviet Monuments in Latvia and Estonia after Russia’s Full-scale Invasion of Ukraine**” („Politologija” 2023/4, vol. 112). Nawiązuje się w nim wyraźnie do ustaleń poprzedniej publikacji. Autorka analizuje kwestię dyskursu pamięci na przykładzie sytuacji związanej z pomnikami radzieckimi. Zwraca ona uwagę na przesunięcie charakteru zjawisk związanych z reakcją mniejszości rosyjskojęzycznej - od protestów związanych z usuwaniem miejsc upamiętnienia, do w dużej mierze biernego stosunku do tych procesów (uzasadnionego m.in. zmienioną sytuacją po dokonaniu rosyjskiej inwazji na Ukrainę). Artykuł został wzbogacony o część empiryczną - wywiady z przedstawicielami mniejszości rosyjskojęzycznych.

3. Podsumowanie i ocena znaczenia wskazanego osiągnięcia naukowego dla rozwoju dyscypliny naukowej

Z przedstawionego monograficznego cyklu publikacji wyłania się dość kompleksowy obraz położenia mniejszości rosyjskojęzycznych w państwach bałtyckich. Habilitantka poddaje analizie szereg wymiarów i aspektów, od normatywnych i politycznych, poprzez społeczne, gospodarcze, po kulturowe. Refleksja naukowa obejmuje zarówno poziom ogólnokrajowy, jak i lokalny, a także odnosi się do spektrum porównawczego sytuacji mniejszości we wszystkich analizowanych przypadkach państw. Nie pomija się również niezwykle istotnego czynnika związanego z integracją europejską, która zmusiła władze Litwy, Łotwy i Estonii do pewnego zrewidowania swej polityki wobec mniejszości. Szczególnie cenne wydają się części cyklu poświęcone budowaniu tożsamości narodowej (politycznej) Litwinów, Estończyków i Łotyszy na tle położenia społecznego, politycznego i kulturowego mniejszości rosyjskojęzycznych i ich stosunku zarówno do państwa, w którym żyją, jak i do Rosji.

Jeśli chodzi o sferę metodologiczną, to habilitantka odwołuje się najczęściej do metody komparatystycznej w czasie i przestrzeni, co jest w pełni uzasadnione charakterem podjętych badań - obejmujących trzy państwa (ze zróżnicowanym podejściem do rozwiązywania problemów mniejszości i traktowania mniejszości) oraz wiele dziesięcioleci (wielokrotnie habilitantka odwołuje się do historycznych aspektów formowania relacji między grupami narodowościowymi w dzisiejszych państwach bałtyckich). Wykorzystane zostały ponadto metoda normatywno-instytucjonalna (choć szkoda, że habilitantka - również w swym Autoreferacie - nie dostrzeża zalet ujęcia neoinstytucjonalnego) oraz analiza różnego rodzaju źródeł (normatywnych, medialnych, dokumentacji politycznej etc.). W swych opracowaniach autorka uwzględniła wyniki prowadzonych przez siebie badań (w latach 2016-2017 i 2023) oraz w szerokim zakresie odwołała się do danych statystycznych publikowanych w państwach bałtyckich. Ograniczniki badawcze, w tym przyjęta cezura czasowa oraz zakres terytorialny badań, są odpowiednio wyjaśnione zarówno w warstwie merytorycznej, jak i metodologicznej przedstawionego cyklu.

Niektóre z opracowań mają przede wszystkim charakter deskryptywny (zaś niższy walor analityczny). Taka sytuacja z jednej strony obniża wartość określonego fragmentu cyklu, z drugiej zaś - postawienie na stronę opisową wydaje się niekiedy konieczne dla lepszego zobrazowania określonych procesów lub instytucji. Ważną cechą dorobku habilitantki, jest nie tylko wzmiankowana deskrypcja i analiza. Jest to również sfera prognostyczna oraz rekomendacje, którym dr A. Kuczyńska-Zonik poświęca miejsce niemal w każdym z przedstawionych artykułów. To ważne z punktu widzenia tego, że nauka powinna mieć też walor aplikacyjny, odrywając się od często spotykanego syndromu „wieży z kości słoniowej” (pomijam nawet fakt, że wiele z prognoz autorki po prostu uzyskało praktyczne potwierdzenie z biegiem lat).

W cyklu artykułów wykorzystano bardzo szerokie spektrum literatury w języku polskim i w językach obcych. Autorka dokonała bardzo dokładnej kwerendy publikacji w zakresie podjętej problematyki badawczej. Bardzo dobrze orientuje się w literaturze przedmiotu, celnie często wskazując na niezagospodarowane obszary badawcze w swojej dziedzinie.

Z punktu widzenia badań systemowych, bardzo ważne wydają się ustalenia habilitantki, dotyczące stabilności systemów politycznych w warunkach występowania znaczących mniejszości narodowych, których ojczyste państwo (państwo pochodzenia) stosuje szereg metod antydyplomatycznych, dezinformacyjnych i dezawuujących państwa, w których te mniejszości zamieszkują. Wymaga to szczególnego sposobu zabezpieczania instytucji państwa, ich odporności na potencjalne kryzysy a jednocześnie zachowania demokratycznego i prawnego charakteru państwa, gwarantującego wolności i prawa dla wszelkich występujących mniejszości.

Pod kątem formalnym cykl należy ocenić pozytywnie. Autorka jest bardzo dobrze przygotowana do pracy z aparaturą naukową. Niekiedy rażą pewne kwestie językowe, wykorzystywane w publikacjach, typu „najbardziej optymalne działania” (artykuł 12 cyklu, s. 282), czy wielokrotnie powtarzany rusycyzm „sowiecki” (jest odpowiednik w języku polskim).

Oceniam przedstawione mi do recenzji osiągnięcie naukowe dr A. Kuczyńskiej-Zonik za istotny wkład w rozwój dyscypliny nauk o polityce i administracji. Dzieło to przyczynia się do lepszego zrozumienia relacji zachodzących między państwem a mniejszościami narodowymi i etnicznymi. Ma też ono pewne walory interdyscyplinarne, korespondując z dyscyplinami nauk o bezpieczeństwie oraz nauk o stosunkach międzynarodowych.

III. OCENA POZOSTAŁEGO DOROBKU NAUKOWEGO

Dr Aleksandra Kuczyńska-Zonik posiada poważny dorobek naukowy pod kątem ilościowym, w postaci 52 opracowań naukowych - monografii, artykułów w recenzowanych czasopismach oraz rozdziałów w monografiach zbiorowych. Zostały one pomieszczone w trzech wskazanych przez habilitantkę w Autoreferacie nurtach zainteresowań badawczych: 1) Mniejszości rosyjskojęzyczne w państwach bałtyckich i wpływy Rosji (w dużej mierze stanowi on odbicie cyklu publikacji wskazanych jako główne osiągnięcie naukowe); 2) Bezpieczeństwo i polityka zagraniczna państw bałtyckich; 3) Sytuacja polityczna, prawna i gospodarczo-polityczna państw bałtyckich. Ponadto dr A. Kuczyńska-Zonik opublikowała około 10 artykułów, poświęconych m.in. problemom politycznym i bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej, prezydenturze Władimira Putina, czy rosyjskiej myśli politycznej. Należy zatem uznać, że zainteresowania i dorobek habilitantki skupiają się głównie wokół problematyki państw nadbałtyckich. Świadczy to z jednej strony, o przemyślanej i

konsekwentnej drodze naukowej, stosownie poszerzanej i pogłębianej. Habilitantka stała się w swej dziedzinie cenioną i ważną ekspertką, której dzieła są cytowane i komentowane. Z drugiej jednak strony czyni to z dr A. Kuczyńskiej-Zonik pewnego rodzaju „zakładniczkę” jednej dziedziny, zaś w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego, warto jest pokazać zdolność do podejmowania nieco bardziej zróżnicowanej problematyki w określonej dyscyplinie naukowej (np. warto byłoby pójść w stronę badań nad problematyką polityczną Rosji, bo są na tym polu interesujące przyczynki w dorobku). Jeśli chodzi o dane naukometryczne, to w bazie Scopus cytawalność opracowań wynosi 17, zaś Indeks Hirscha 2. W bazie Google Scholar cytawalność wynosi 210 (wraz z autocytowaniami). Natomiast w bazie Web of Science liczba cytowań wynosi 4, zaś Indeks Hirscha wynosi 1.

Dr Aleksandra Kuczyńska-Zonik była kierownikiem dwóch grantów badawczych: 1) w latach 2016-2017 grant MNiSW, pt. „Postawy rosyjskiej mniejszości narodowej w państwach bałtyckich wobec idei *Russkawa Mira*”; 2) w latach 2022-2023 grant NCN (Miniatura-6), pt. „Oburzenie społeczne i potencjał protestu wśród mniejszości narodowych na Litwie, Łotwie i w Estonii w czasach kryzysu”. Obecnie (2024-2027) habilitantka kieruje grantem badawczym przyznany przez NCN (Sonata), pt. „Sprzeciw mniejszości etnicznych i narodowych Europie Środkowej”. Ponadto dr A. Kuczyńska-Zonik, jest członkiem zespołu (wykonawcą) w przypadku dwóch grantów: 1) „Relational approach of strategic history narrative” (Estonian Research Council); 2) „Dyplomacja naukowa w Europie Północnej” (NCN, Opus).

Habilitantka wykazywała się także pożądaną aktywnością naukową w więcej niż jednej uczelni bądź instytucji naukowej. Odbyla ona roczny staż na Uniwersytecie Wileńskim (Instytut Stosunków Międzynarodowych i Nauk Politycznych), w ramach którego odbyła również wizyty studyjne na Łotwie i w Estonii i nawiązała relacje z szeregiem instytucji naukowych. Pobyt ten wybitnie przyczynił się do skonsolidowania dorobku naukowego w zakresie badań nad mniejszościami rosyjskojęzycznymi. W październiku 2024 r. habilitantka odbyła staż w European Centre for Minority Issues we Flensburgu (Niemcy) - jednostce prowadzącej badania nad problematyką mniejszości narodowych i etnicznych w Europie. Należy również dodać, że realizacja wzmiankowanych wyżej grantów badawczych, wiąże się ze współpracą międzynarodową. Dr A. Kuczyńska-Zonik prezentowała wyniki swych badań na konferencjach międzynarodowych, zorganizowanych m.in. podczas sesji Zgromadzenia Bałtyckiego w 2024 r., w litewskim Sejmie w 2024 r., czy podczas cyklicznego międzynarodowego seminarium eksperckiego w Ida-Virumaa (Estonia). Habilitantka wzięła udział w licznych wizytach studyjnych w kraju i zagranicą, m.in. na Litwie i w Grecji.

Habilitantka uczestniczyła - wedle danych zamieszczonych w Autoreferacie - w ponad 40 konferencjach naukowych krajowych i zagranicznych, na których wygłosiła 44 referaty (w tym, po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk społecznych, 34 referaty). Ich tematyka pokrywa się ze wskazanymi wyżej zainteresowaniami badawczymi.

IV. OCENA INNYCH FORM AKTYWNOŚCI NAUKOWO-POPULARYZATORSKICH HABILITANTKI

Dr Aleksandra Kuczyńska-Zonik od 2019 r. jest redaktorem działu bałtyckiego - członkiem komitetu redakcyjnego „Rocznika Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej”. Współredagowała też kilka numerów specjalnych RIEŚW w 2016, 2017, 2021 i 2022 roku.

Habilitantka sporządziła 30 recenzji artykułów dla naukowych czasopism polskich i zagranicznych. Na jej koncie są również analizy eksperckie przygotowywane m.in dla Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości czy Heinrich-Böll-Stiftung.

W dorobku habilitantki są liczne przedsięwzięcia popularyzujące naukę w ramach działalności w Instytucie Europy Środkowej, który ma status państwowej instytucji analitycznej oraz Zespołu Ekspertów KUL (komentarze eksperckie dla szerokiego spektrum mediów).

W 2023 r. dr A. Kuczyńska-Zonik otrzymała Nagrodę Rektora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego IV stopnia za wybitną działalność organizacyjno-społeczną i popularyzację nauki.

V. KONKLUZJE

Dr Aleksandra Kuczyńska-Zonik przedstawiła ocenie dorobek naukowy i organizatorski o znaczącym charakterze, zarówno pod kątem jakościowym, jak i ilościowym. Świadczy on o zdolności habilitantki do podjęcia samodzielnych badań. Stanowi też wyraźny, nowy wkład w rozwój nauki o polityce i administracji, w zakresie badań nad systemami politycznymi, szczególnie w zakresie relacji etniczno-narodowościowych we współczesnym państwie oraz w zakresie badań nad istotą praw i wolności we współczesnym świecie. Dorobek habilitantki wyraźnie nawiązuje też do nauk o bezpieczeństwie oraz nauki o stosunkach międzynarodowych.

Konkludując, w świetle wymogów art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, dorobek dr Aleksandry Kuczyńskiej-Zonik uznaję za wystarczający do nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.

